

Εργασία

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Ασφάλιση ανεργίας

Ανεργοί και Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης

Ενίσχυση Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών

Επαγγελματικά δικαιώματα πτυχιούχων ΕΠΑΣ και ΕΠΑΛ

ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Αναστολή προσλήψεων στο Δημόσιο

Προσλήψεις ιατρών του ΕΣΥ

Το ποινικό μητρώο ως κώλυμα διορισμού ή άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Καθυστερήσεις στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων

Ερμηνευτικά προβλήματα κατά την εφαρμογή συνταξιοδοτικής νομοθεσίας

Ειδικές περιπτώσεις ασφάλισης-συνταξιοδότησης

Η ανάγκη αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης στην Ελλάδα οδήγησε στη λήψη ανατρεπτικών και ιδιαίτερα επώδυνων μέτρων στην αγορά εργασίας και στις εργασιακές σχέσεις, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Η μείωση του εισοδήματος, η εργασιακή ανασφάλεια, η παύση λειτουργίας επιχειρήσεων και η συνεχώς διογκούμενη ανεργία έχουν επιφέρει σοβαρή επιδείνωση στο εισοδηματικό και βιοτικό επίπεδο των πολιτών και αποτελούν ορισμένες από τις σημαντικότερες κοινωνικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Αναδύεται πλέον ολοένα και πιο έντονη η ανάγκη κοινωνικής προστασίας, καθώς ο αριθμός των πολιτών που πλήττονται από την οικονομική κρίση αυξάνεται δραματικά. Ωστόσο, η διοίκηση αδυνατεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση αυτής της ανάγκης, αφού η εφαρμοζόμενη αυστηρή δημοσιονομική πολιτική έχει πλήξει άμεσα τον πυρήνα του κοινωνικού κράτους. Στην παρούσα, εξαιρετικά επώδυνη κοινωνικοοικονομική συγκυρία, ο Συνήγορος, στο πλαίσιο της διαμεσολαβητικής του αποστολής, επικεντρώνεται με κάθε ευκαιρία στην επιβεβλημένη ανάγκη να διατηρηθούν, αλλά και να ενισχυθούν οι βασικές αρχές οι οποίες πρέπει να διέπουν τη δράση των διοικητικών οργάνων κατά την άσκηση των κατά νόμο οριζόμενων αρμοδιοτήτων τους.

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Η ανεργία αναδεικνύεται σήμερα ως το μεγαλύτερο κοινωνικό πρόβλημα των σύγχρονων βιομηχανικών κρατών. Οι πολιτικές καταπολέμησής της και ενίσχυσης της απασχόλησης προσλαμβάνουν στις σύγχρονες συνθήκες έναν εξαιρετικά κρίσιμο χαρακτήρα. Ιδιαίτερα στην παρούσα οικονομική συγκυρία η

θέση των ανέργων καθίσταται ολοένα και πιο ευάλωτη και άξια προστασίας. Σε αυτό προστίθενται ωστόσο και οι επιπτώσεις της ελλειμματικής διοικητικής λειτουργίας. Οι ασφαλισμένοι στερούνται, για παράδειγμα, παροχές επειδή δεν τηρούνται ή ερμηνεύονται εσφαλμένα διατάξεις του νόμου, καθώς και επειδή η διοίκηση αγνοεί ή παρερμηνεύει την ισχύουσα νομολογία.

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Ο Συνήγορος διαπιστώνει ότι εξακολουθεί να μην τηρείται, σε ορισμένες περιπτώσεις, η υποχρέωση του εργοδότη να καταγγέλλει εγγράφως την εργασιακή σχέση του εργαζομένου, παράλειψη η οποία έχει ως συνέπεια την απώλεια του δικαιώματος του δεύτερου να λάβει επιδότηση τακτικής ανεργίας από τον ΟΑΕΔ.*

Εργαζόμενος σε τουριστική επιχείρηση, η οποία παρέμεινε σε αδράνεια μετά τον θάνατο του ιδιοκτήτη και την αποποίηση της κληρονομιάς εκ μέρους των κληρονόμων, ενεγράφη στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ και 4 μήνες μετά την παύση της επιχείρησης υπέβαλε αίτηση επιδότησης τακτικής ανεργίας, η οποία απορρίφθηκε. Το πρόβλημα εντοπίστηκε αφενός στο ότι είχε εκπνεύσει η προβλεπόμενη στον νόμο 60ήμερη χρονική προθεσμία αναγγελίας της ανεργίας, αφετέρου στο γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος εμφανιζόταν ως ενεργά ασφαλισμένος έως περίπου την εξάντληση του προβλεπόμενου στον νόμο τετράμηνου χρονικού διαστήματος για αποποίηση εκ μέρους των κληρονόμων (υπόθεση 150934/2012).

 Ο Συνήγορος απευθυνόμενος στον ΟΑΕΔ επισήμανε ότι δεν πρέπει να αποστερηθεί ο ασφαλισμένος την απολύτως απαραίτητη για την αξιοπρεπή διαβίωση του ιδίου και της οικογένειάς του παροχή.

Πρότεινε την επιδότηση του ανέργου με το σκεπτικό ότι η ακυρότητα της καταγγελίας είναι προς το συμφέρον του εργαζομένου και δεν πρέπει να επηρεάζει την παροχή του επιδόματος ανεργίας όταν δεν αμφισβητείται η πραγματική κατάσταση ανεργίας. Το ΔΣ του ΟΑΕΔ χορήγησε την παροχή αναδρομικά, από την ημέρα θανάτου του εργοδότη.

Οι σοβαρές μισθολογικές και λοιπές περικοπές, που έχουν οδηγήσει στην ανατροπή της οικονομικής ισορροπίας πολλών δικαιούχων, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη προστασίας των κοινωνικών παροχών. Κατόπιν διερεύνησης αναφορών με αντικείμενο τον καταλογισμό ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων και τους όρους συμψηφισμού των απαιτήσεων ασφαλιστικών οργανισμών με τις καταβαλλόμενες στους ενδιαφερομένους παροχές, ο Συνήγορος εξέδωσε πόρισμα τονίζοντας τον βιοποριστικό χαρακτήρα των ασφαλιστικών και προνοιακών παροχών, όπως του επιδόματος ανεργίας, που δικαιολογεί την αυξημένη προστασία τους σε όλο το φάσμα των κανόνων ιδιωτικού και δημόσιου δικαίου (υπόθεση 151191/2012).

ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Σημαντικός αριθμός αναφορών που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο εντός του 2012 ανέδειξε ζητήματα σχετικά με την επιβολή της Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης (βλ. και σ. 58-59). Οι άνεργοι αποτελούν ειδική κατηγορία, εξαιρούμενη, υπό προϋποθέσεις, από την καταβολή της εν λόγω εισφοράς.

Ο Συνήγορος εξέτασε τη νομιμότητα άρνησης εκ μέρους ΔΟΥ να προβεί σε νέα εκκαθάριση της Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης Φυσικών Προσώπων η οποία είχε επιβληθεί σε άνεργο. Η αρμόδια υπηρεσία εφαρμόζοντας την ισχύουσα νομοθεσία

δεν αποδέχθηκε το αίτημά του, δεδομένου ότι δεν ήταν εγγεγραμμένος στα μητρώα του ΟΑΕΔ κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα αλλά λάμβανε επίδομα ανεργίας από τον Λογαριασμό Ανεργίας Προσωπικού Ημερησίων Εφημερίδων (ΛΑΠΗΕ) Αθηνών και Θεσσαλονίκης του ΕΤΑΠ-ΜΜΕ. Η ανεξάρτητη αρχή υπογράμμισε ότι όλοι οι άνεργοι, ανεξαρτήτως του ταμείου στο οποίο υπάγονται, τελούν υπό συνθήκες ουσιαστικά όμοιες. Δεδομένου δε ότι ο νομοθέτης τής Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης δεν πρόβλεψε σε οποιαδήποτε περαιτέρω εξειδίκευση (π.χ. όσον αφορά το ύψος του καταβαλλόμενου επιδόματος), αρκούμενος στην ιδιότητα του ανέργου και στη μη ύπαρξη εισοδημάτων από άλλη πηγή, ο αποκλεισμός ορισμένων ανέργων από την υπαγωγή τους στις ευνοϊκές διατάξεις, με μόνο κριτήριο τον φορέα εγγραφής ως ανέργου, συνιστά διακριτική μεταχείριση. Η διακριτική αυτή μεταχείριση είναι αδικαιολόγητη στον βαθμό που δεν προκύπτει υπέρτερος λόγος δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος που θα την καθιστούσε αιτιολογημένη και συνεπώς αποδεκτή.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Συνήγορος εξέφρασε την άποψη ότι πρέπει να εξομοιωθούν οι άνεργοι που κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα ήταν εγγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ με αυτούς που ήταν εγγεγραμμένοι σε άλλους φορείς. Αυτό επιβάλλει η υποχρέωση νομοθετικής μέριμνας προς τη συγκεκριμένη, ιδιαίτερα ευαίσθητη κοινωνική ομάδα, για να αποφευχθεί η δυσανάλογη προς τις δυνάμεις της συμμετοχής στα αυξημένα τρέχοντα δημόσια βάρη. Τελικά, το Υπουργείο Οικονομικών εξίσωσε τους ανέργους του ΛΑΠΗΕ, μόνο όμως για το τρέχον οικονομικό έτος (εισοδήματα 2011), επικαλούμενο τη μη αναδρομική ισχύ της διάταξης του άρθρου 138 Θδ' του Ν. 4052/2012, σύμφωνα με την οποία εξομοιώνονται ως προς τις έννομες συνέπειές τους οι βεβαιώσεις ιδιότητας ανέργων που είναι εγγεγραμμένοι, μεταξύ

άλλων, και σε αυτό το ταμείο με αυτές του ΟΑΕΔ. Ο Συνήγορος επανήλθε στο ζήτημα υποστηρίζοντας ότι η ίση μεταχείριση των ανέργων ως προς τα δημοσιονομικά βάρη προκύπτει ευθέως από το Σύνταγμα και ανατρέχει σε κάθε περίπτωση στην έναρξη ισχύος της διάταξης με την οποία εξαιρέθηκαν από την Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης οι άνεργοι εγγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ. Αναμένεται η ανταπόκριση της διοίκησης (υπόθεση 151066/2012).

Άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού είναι απαραίτητο να τυγχάνουν διευκολύνσεων, ειδικά υπό τις επικρατούσες δυσχερείς οικονομικές συνθήκες. Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά άνεργης, με μηδενικό εισόδημα και βιβλιάριο απορίας, της οποίας αίτηση προς τον ΟΓΑ με αντικείμενο τη χορήγηση σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα επρόκειτο να απορριφθεί. Ως αιτιολογία της απόρριψης προβαλλόταν ότι στο εκκαθαριστικό σημείωμα της αρμόδιας ΔΟΥ εμφανιζόταν τεκμαρτό εισόδημα, λόγω ιδιοκατοίκησης, το οποίο υπερέβαινε το όριο του προβλεπόμενου στον νόμο ετήσιου ατομικού εισοδήματος. Ο Συνήγορος ενημέρωσε την ενδιαφερόμενη για την ύπαρξη σχετικού πορίσματος* αναφορικά με τη δυνατότητα αμφισβήτησης του τεκμηρίου διαβίωσης και την καθοδήγησε να υποβάλει σχετική ένσταση στην αρμόδια ΔΟΥ. Η αίτηση έγινε δεκτή, το τεκμαρτό εισόδημα μειώθηκε και εκδόθηκε νέο εκκαθαριστικό το οποίο υποβλήθηκε στον ΟΓΑ για τη χορήγηση της σύνταξης (υπόθεση 151858/2012).

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΝΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Η οικονομική κρίση, εκτός των άλλων, έχει οδηγήσει σε παύση λειτουργίας πολλές επιχειρήσεις. Το γεγονός αυτό σε συνάρτηση με την αυξανόμενη ανεργία καθιστά επιβεβλημένη την ενίσχυση των προσπα-

θειών ώστε να επανέλθουν οι άνεργοι σε νέες θέσεις εργασίας. Ως εκ τούτου η ένταξη σε προγράμματα ενίσχυσης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) του ΟΑΕΔ πρέπει να διευκολύνεται και να ενθαρρύνεται, καθώς μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στη σταδιακή έξοδο από την ύφεση.

Οι ΝΕΕ που ενισχύονται στο πλαίσιο των ανωτέρω προγραμμάτων υποχρεούνται να διατηρήσουν τη λειτουργία της επιχείρησής τους για ένα έτος μετά την ημερομηνία ένταξής τους στο πρόγραμμα. Σε αναφορά που χειρίστηκε ο Συνήγορος, ατομική επιχείρηση που είχε ενταχθεί στο πρόγραμμα άλλαξε πριν από την πάροδο της ετήσιας προθεσμίας τη νομική της μορφή σε ΟΕ, διατηρώντας το ίδιο αντικείμενο, προσωπικό και έδρα. Η εν λόγω μετατροπή απαιτεί διακοπή της ατομικής επιχείρησης αφού λάβει ΑΦΜ η ΟΕ, όμως η διακοπή αυτή είναι διαδικαστική, όχι πραγματική. Πρόκειται για συνήθη διαδικασία που λαμβάνει χώρα όταν η ατομική επιχείρηση αναπτύσσεται· επιλέγεται δε η μορφή της ΟΕ καθώς λειτουργικά και φορολογικά πλεονεκτεί έναντι της ατομικής. Ο ΟΑΕΔ ζήτησε την επιστροφή της επιχορήγησης από τη δικαιούχο. Ο Συνήγορος με πόρισμά του, επί του οποίου ο ΟΑΕΔ δεν έχει ακόμη ανταποκριθεί, υποστήριξε ότι η επιστροφή της επιχορήγησης αποτελεί βαρύτερη κύρωση για μια απλή τυπική διαφοροποίηση στη διαδικασία, στον βαθμό μάλιστα που παραγνωρίζεται η νομική και λειτουργική συγγένεια της ΟΕ προς την ατομική επιχείρηση (υπόθεση 150271/2012).

Σε άλλη περίπτωση, νέα επιστήμονας απερρίφθη από το Πρόγραμμα «ΝΕΕ – Νέων Επιστημόνων έτους 2009» του ΟΑΕΔ, καθώς κατά τον έλεγχο της τοπικής υπηρεσίας του ΟΑΕΔ διαπιστώθηκε ότι η επιχείρησή της στεγαζόταν εντός του χώρου κατοικίας της. Αυτό επιτρέπεται

μόνο στις περιπτώσεις μητέρας-παιδιού και γυναίκας που φροντίζει στην οικία της συγγενείς α΄ βαθμού. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, φροντίδας έχρηζε ο πατέρας της ενδιαφερομένης. Ωστόσο ο ΟΑΕΔ έκρινε ότι δεν προκύπτει επιβάρυνση της ίδιας με τη φροντίδα του. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στον ΟΑΕΔ, επισήμανε ότι παραδοσιακά οι νέες γυναίκες είναι επιφορτισμένες και με τη φροντίδα της οικογένειας, κυρίως δε των μελών που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας. Συχνά εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα λόγω του δυσανάλογου κόστους των υπηρεσιών φύλαξης παιδιών ή ασθενών. Η φροντίδα γονέα με έντονα προβλήματα υγείας είναι δυνατόν να επιβαρύνει ισομερώς μητέρα και κόρη, όπως εν προκειμένω, οπότε δεν πρέπει να αποτελεί κριτήριο απόρριψης και δεν συνάδει με τον σκοπό του προγράμματος, που είναι ακριβώς η στήριξη της απασχόλησης των νέων γυναικών επιστημόνων. Η θέση του Συνηγόρου για τη φροντίδα των ηλικιωμένων γονέων και την έμφυλη διάστασή της δεν έγινε αποδεκτή από τη διοίκηση του ΟΑΕΔ και η απορριπτική απόφαση διατηρήθηκε σε ισχύ (υπόθεση 145939/2011).

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΕΠΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΛ

Με την έκδοση εντός του 2012 σειράς Προεδρικών Διαταγμάτων (ΠΔ) ρυθμίζεται για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΙΕΚ, ΕΠΑΣ και ΕΠΑΛ) το νομοθετικό πλαίσιο άσκησης των ακόλουθων επαγγελματικών δραστηριοτήτων: κατασκευή, συντήρηση και επισκευή υδραυλικών εγκαταστάσεων· χειρισμός μηχανημάτων τεχνικών έργων· κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και επιτήρηση της λειτουργίας των εγκαταστάσεων καύσης υγρών και αερίων καυσίμων για την παραγωγή ζεστού νερού· τέλος, εκτέλεση, συντήρηση, επισκευή και επιτήρηση

της λειτουργίας μηχανολογικών εγκαταστάσεων σε βιομηχανίες, χειρισμός και επιτήρηση ατμολεβήτων, και εκτέλεση τεχνικού έργου και παροχή τεχνικής υπηρεσίας για εργασίες ηλεκτροσυγκόλλησης και οξυγονοκόλλησης. Σε τελική φάση βρίσκεται η έκδοση των αναμενόμενων σχετικών ΠΔ για τις επαγγελματικές δραστηριότητες του «Ψυκτικού» και του «Ηλεκτρολόγου».

Με τη θετική αυτή εξέλιξη δίνεται τέλος στην αναμονή 6 ετών που απαιτούνταν για τη χορήγηση επαγγελματικών δικαιωμάτων στους πτυχιούχους ΕΠΑΣ και ΕΠΑΛ των παραπάνω ειδικοτήτων, ζήτημα το οποίο ο Συνήγορος είχε θέσει υπόψη της Υπουργού Παιδείας και του ΟΕΕΚ με σειρά εγγράφων από το 2009 (*Ετήσια έκθεση 2010*, σ. 42-43). Με την έκδοση των ανωτέρω ΠΔ υλοποιείται πρόταση του Συνηγόρου σχετική με την αναγκαιότητα κωδικοποίησης της ισχύουσας λαβυρινθώδους νομοθεσίας στα τεχνικά επαγγέλματα. Ωστόσο, η άμεση εφαρμογή των ΠΔ δεν καθίσταται δυνατή επί του παρόντος, καθώς εκκρεμεί η έκδοση των προβλεπόμενων στις διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 5 του Ν. 3982/2011 υπουργικών αποφάσεων, με τις οποίες θα καθορίζονται οι λεπτομέρειες του καθεστώτος διενέργειας των απαιτούμενων εξετάσεων για τη χορήγηση των σχετικών βεβαιώσεων αναγγελίας ή αδειών.

Εκτός ρύθμισης παραμένει το ζήτημα της χορήγησης επαγγελματικών δικαιωμάτων σε σειρά άλλων ειδικοτήτων των ΕΠΑΣ και ΕΠΑΛ, όπως ενδεικτικά του Τομέα Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος και του Τομέα της Πληροφορικής, με αποτέλεσμα νέοι άνθρωποι να στερούνται το δικαίωμα στην εργασία, εν μέσω μάλιστα της υφιστάμενης οικονομικής κρίσης. Η εν λόγω εκκρεμότητα έχει τεθεί υπόψη του Υπουργείου Παιδείας από το 2010.

ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Οι νομοθετικές παρεμβάσεις στις εργασιακές σχέσεις συνοψίστηκαν στις διατάξεις του Ν. 3833/2010. Μεταξύ άλλων, ως μέτρο αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης προβλέφθηκε η αναστολή και ο περιορισμός διορισμών και προσλήψεων προσωπικού στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, η οποία επεκτάθηκε μέσω νέων νομοθετικών διατάξεων στις περισσότερες κατηγορίες προσωπικού. Ωστόσο σε όσες διαδικασίες πρόσληψης εξακολουθούν να διεξάγονται παραμένουν φαινόμενα αδιαφάνειας και ελλιπούς αιτιολόγησης, που καταλείπουν σημαντικά περιθώρια αμφισβήτησης όσον αφορά την τήρηση της αντικειμενικότητας και της αξιοκρατίας. Παράλληλα, δεν φαίνεται να έχουν αρθεί διοικητικές πρακτικές που, συχνά, καταλήγουν σε άνιση μεταχείριση των υποψηφίων και παρεμποδίζουν την πρόσβασή τους στο δικαίωμα άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Στον Συνήγορο συνεχίζουν να υποβάλλονται αναφορές που θίγουν ζήτημα καθυστέρησης στην ολοκλήρωση διορισμών από διοριστέους που συμπεριλαμβάνονται σε οριστικούς πίνακες ΑΣΕΠ, διοριστέους σε εκτέλεση αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων, καθώς και διοριστέους βάσει ειδικών διατάξεων (π.χ. συγγενείς θανόντων υπαλλήλων κατά την εκτέλεση υπηρεσίας τους και ένεκα αυτής, συγγενείς θανόντων κατά τις πυρκαγιές του 2007, διακριθέντες αθλητές κ.ά.). Στις περιπτώσεις αυτές, τα περιθώρια παρέμβασης του Συνηγόρου υπήρξαν εξαιρετικά περιορισμένα, καθώς προϋπόθεση για την ολοκλήρωση οποιουδήποτε διορισμού στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα είναι

η προηγούμενη έκδοση απόφασης κατανόμης θέσεων προσωπικού από τον Υπουργό Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Ωστόσο ο Συνήγορος διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, ότι υπήρξαν περιπτώσεις κατά τις οποίες άτομα που είχαν προσληφθεί βάσει προσωρινών πινάκων κατάταξης σε δήμους πριν από την ολοκλήρωση του ελέγχου του ΑΣΕΠ επί της νομιμότητας της διαδικασίας συνέχιζαν να απασχολούνται ακόμη και μετά την έκδοση των οριστικών πινάκων διοριστέων από το ΑΣΕΠ, χωρίς μάλιστα να συμπεριλαμβάνονται σε αυτούς. Η ανεξάρτητη αρχή επισήμανε στο υπουργείο ότι οι περιπτώσεις αυτές χρήζουν ειδικής αντιμετώπισης. Αφενός πρέπει να δοθούν οδηγίες σε όλους τους φορείς ότι σε περίπτωση που έχουν προσληφθεί υποψήφιοι βάσει των προσωρινών πινάκων κατάταξης υποψηφίων και δεν συμπεριλαμβάνονται στους οριστικούς πίνακες κατάταξης θα πρέπει να αποχωρούν από τις θέσεις τους αμέσως μετά τη δημοσίευση των οριστικών πινάκων. Αφετέρου θα έπρεπε να ληφθεί ειδική μέριμνα για τις περιπτώσεις των υποψηφίων εκείνων οι οποίοι δεν συμπεριλήφθηκαν στους αρχικούς πίνακες κατάταξης, προφανώς εκ παραδρομής, αλλά εντάχθηκαν στους οριστικούς πίνακες μετά τον έλεγχο του ΑΣΕΠ, καταλήγουν όμως να μην απασχολούνται στις σχετικές θέσεις, καθώς αυτές παραμένουν κατειλημμένες από τους επιτυχόντες βάσει των προσωρινών πινάκων, οι οποίοι ωστόσο δεν περιλαμβάνονται στους οριστικούς πίνακες (ενδεικτικές υποθέσεις 139501/2011 και 154663/2012).

ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΙΑΤΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΥ

Ο Συνήγορος διερεύνησε αναφορές ιατρών με αντικείμενο προβλήματα στις διαδικασίες προσλήψεων. Τα προβλήματα φαίνεται να οφείλονται στην ποιότητα και στις αλληπάλληλες τροποποιή-

σεις του νομοθετικού πλαισίου, καθώς και στον τρόπο εφαρμογής του από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Εξετάζοντας τη διαδικασία πρόσληψης ιατρών του ΕΣΥ δυνάμει προκηρύξεων τριών μεγάλων νοσοκομειακών ιδρυμάτων, ο Συνήγορος διαπίστωσε παραβίαση των διατάξεων που αφορούν την υποχρέωση ανάρτησης στο διαδίκτυο (Ν. 3861/2010). Οι εν λόγω προκηρύξεις δεν είχαν αναρτηθεί στον διαδικτυακό τόπο dianveia.gov.gr πριν από την έναρξη της προθεσμίας υποβολής δικαιολογητικών των υποψηφίων. Οι διοικητές δύο εκ των τριών νοσοκομείων, ύστερα από σχετική έκκληση της αρμόδιας Υγειονομικής Περιφέρειας (ΥΠΕ), παρέτειναν την προθεσμία υποβολής των δικαιολογητικών κατά 20 ημέρες, θέση με την οποία συντάχθηκε και ο Συνήγορος εκτιμώντας ότι η προκήρυξη, ως κανονιστική πράξη, αποκτά εκτελεστό χαρακτήρα από τη χρονική στιγμή έναρξης της προθεσμίας υποβολής των υποψηφιοτήτων. Αντίθετα, η αρμόδια για το τρίτο νοσοκομείο ΥΠΕ ολοκλήρωσε τη διαδικασία επιλογής καταρτίζοντας πίνακα κατάταξης των υποψηφίων και απέστειλε το πρακτικό του αρμόδιου Συμβουλίου Προσλήψεων στο Υπουργείο Υγείας προς έγκριση. Ο Συνήγορος ζήτησε αιτιολογημένη απάντηση από το υπουργείο σχετικά με την πρόθεση ή μη αναπομπής τού εν λόγω πρακτικού. Παρ' όλα αυτά το υπουργείο προχώρησε σε διορισμό του επιλεγέντος υποψηφίου. Εκκρεμεί, πάντως, για το ανωτέρω ζήτημα η εκπόνηση πορίσματος από το Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας (υποθέσεις 140320 και 147890/2011).

Σε άλλη περίπτωση, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι οι επιμέρους βαθμολογίες ιατρού που συμμετείχε σε διαδικασία πρόσληψης αθροιζόμενες οδηγούσαν σε υψηλότερη συνολική βαθμολογία από αυτήν που είχε συγκεντρώσει ο επιλεγείς για

τη θέση υποψήφιος. Το αρμόδιο Συμβούλιο Προσλήψεων προέβη σε τροποποίηση των επιμέρους βαθμολογιών, κατά τρόπο ώστε το άθροισμά τους να συμφωνεί και πάλι με την αρχικώς υπολογισθείσα συνολική βαθμολογία για τον επιλεγέντα και να τον προτάσει. Το Συμβούλιο δεν ανταποκρίθηκε στις εκκλήσεις του Συνηγόρου να αιτιολογήσει τις ενέργειές του και το σύνολο της αλληλογραφίας διαβιβάστηκε στο Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης, του οποίου το πόρισμα εκκρεμεί. Εν τω μεταξύ το υπουργείο προχώρησε στον διορισμό του επιλεγέντος (υπόθεση 117857/2008).

Κατ' εφαρμογή διατακτικού δικαστικών αποφάσεων, ακυρώθηκε ο διορισμός ιατρού σε θέση Διευθυντή Χειρουργικής Κλινικής και η διοίκηση προέβη σε νέα κρίση, κατατάσσοντας τον ίδιο υποψήφιο πρώτο στον αξιολογικό πίνακα. Το Υπουργείο Υγείας επέστρεψε το σχετικό πρακτικό στο αρμόδιο Συμβούλιο Προσλήψεων, καθώς δεν έφερε το σύνολο των υπογραφών των μελών του. Ωστόσο, αντί να μεριμνήσει προκειμένου να συνταχθεί πρακτικό υπογεγραμμένο από το σύνολο των μελών του συλλογικού οργάνου και ενώ η απόφαση συγκρότησης του Συμβουλίου είχε ήδη ανακληθεί, ο πρόεδρος συγκάλυψε εκ νέου το Συμβούλιο και προέβη σε επανάληψη της κρίσης, επιλέγοντας άλλον υποψήφιο για τη θέση. Κατά τη θέση του Συνηγόρου, δεν υφίστατο εν προκειμένω νομικό έρεισμα για τη διενέργεια νέας κρίσης. Εντούτοις, το υπουργείο προχώρησε στον διορισμό του επιλεγέντος και ο αρχικά επιλεγείς υποψήφιος προσέφυγε στα αρμόδια δικαστήρια (υπόθεση 141597/2011).

ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ ΩΣ ΚΩΛΥΜΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ Ή ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Στην *Ετήσια έκθεση 2005* (σ. 68) ο Συνή-

γορος είχε ζητήσει να αρθούν θεσμικά εμπόδια στην επαγγελματική ένταξη των αποφυλακισμένων, με τον εξορθολογισμό του συστήματος των κωλυμάτων λόγω ποινικής καταδίκης και την εναρμόνισή του με την ανάγκη κοινωνικής ένταξης. Εντός του 2012 πολίτες κατήγγειλαν ότι η ύπαρξη εγγραφών στο ποινικό τους μητρώο παρεμποδίζει την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Δεν είναι σπάνιο φαινόμενο άτομα που έχουν τελήσει κάποιο αδίκημα και έχουν εκτίσει την ποινή τους να αντιμετωπίζουν απόλυτο κώλυμα πρόσβασης σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, είτε διορισμού σε δημόσια θέση (π.χ. εργάτης σε αρχαιολογική ανασκαφή) είτε αδειοδότησης για την άσκηση συγκεκριμένης επαγγελματικής δραστηριότητας (π.χ. ναυτικού, εκπαιδευτή οδηγών). Ενώ όμως το κώλυμα αυτό μπορεί κατά περίπτωση να δικαιολογείται, η γενικευμένη χρήση του, χωρίς επιμέρους εξειδικεύσεις, αποτελεί δυσανάλογα επαχθές μέτρο, οδηγεί στην εξαθλίωση και στον κοινωνικό αποκλεισμό, ενώ τελικά επιτείνει τις πιθανότητες υποτροπής (υποθέσεις 147430, 147681/2011). Ειδικό πρόβλημα εντοπίζεται με την «ανάγνωση» του ποινικού μητρώου από τη διοίκηση σε περιπτώσεις καταδίκης με αναστολή. Πιο συγκεκριμένα, οι καταδικές θεωρούνται ενεργές παρά το γεγονός ότι έχει παρέλθει επιτυχώς ο χρόνος της χορηγηθείσας αναστολής, οπότε αυτές παύουν να υφίστανται νομικά (υπόθεση 150671/2012). Για τον εξορθολογισμό των παραπάνω κωλυμάτων ο Συνήγορος πρότεινε στη διοίκηση είτε την ορθή, κατά περίπτωση, εφαρμογή της νομοθεσίας είτε την συνολική της αναθεώρηση.

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης επικε-

ντρώθηκαν αφενός στην αντιμετώπιση του φαινομένου των επιδεινούμενων καθυστερήσεων κατά τη διαδικασία έκδοσης συνταξιοδοτικών αποφάσεων, αφετέρου στην αντιμετώπιση προβλημάτων που ανέκυψαν είτε από εσφαλμένες ενέργειες υπηρεσιών των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης είτε από λανθασμένη ερμηνεία του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, όπως αυτή εκφράζεται μέσω εγκύκλιων οδηγιών. Ενδεικτικά, το χρονικό διάστημα που απαιτείται πλέον για την καταβολή συντάξεων από το ΓΛΚ και το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ προσεγγίζει, και σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνά το έτος. Περαιτέρω, η διοίκηση, σε πολλές περιπτώσεις, επιχειρώντας να θεραπεύσει λάθη ή αβλεψίες της, επιρρίπτει αδικαιολόγητα την υπαιτιότητα στους ίδιους τους ασφαλισμένους, οι οποίοι καλούνται να υποστούν τα δυσμενή αποτελέσματα των εσφαλμένων διοικητικών πράξεων.

 Ωστόσο, ιδιαίτερα στην παρούσα συγκυρία, που έχει επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις και στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη οι αρμόδιοι φορείς να λάβουν κάθε δυνατή μέριμνα προς την κατεύθυνση αποφυγής διοικητικών πρακτικών που επιδεινώνουν περαιτέρω την ήδη βεβαρημένη κατάσταση των ασφαλισμένων.

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η δραματική μείωση προσωπικού σε υπηρεσίες οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης λόγω παραιτήσεων για συνταξιοδότηση ή μετακινήσεων σε άλλες υπηρεσίες φαίνεται να έχει συμβάλει στην επίταση του φαινομένου των καθυστερήσεων στη διεκπεραίωση των αιτήσεων συνταξιοδότησης, που συνοδεύεται από αύξηση του αριθμού των εκκρεμών αιτήσεων (ενδεικτική υπό-

θεση 155523/2012). Το ίδιο φαινόμενο εντοπίζεται και στους οργανισμούς που χορηγούν εφάπαξ βοηθήματα. Η αίτηση ασφαλισμένου του Τομέα Πρόνοιας Εργατούπαλλήλων Μετάλλου για καταβολή τής εφάπαξ χρηματικής παροχής διεκπεραιώθηκε μόνον κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου, με καθυστέρηση μεγαλύτερη του έτους (υπόθεση 142784/2011). Η καθυστέρηση οφειλόταν αφενός στην πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία, αφετέρου στην ολοκληρωτική απουσία μηχανογράφησης, στον μεγάλο όγκο των εκκρεμών αιτήσεων και στην έλλειψη προσωπικού.

Η κατάσταση επιδεινώνεται όταν η σύνταξη (κύρια ή επικουρική) εκδίδεται σύμφωνα με τις διατάξεις περί διαδοχικής ασφάλισης. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι σχετικές αποφάσεις εκδίδονται συχνά μετά την παρέλευση χρονικού διαστήματος που ξεπερνά τα δύο έτη (υπόθεση 145135/2011). Τέλος, υπέρμετρες καθυστερήσεις έχουν παρατηρηθεί και στη διαδικασία χορήγησης του ΕΚΑΣ (βλ. σ. 74-75).

 Ο Συνήγορος υπέβαλε σειρά προτάσεων προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης του φαινομένου των καθυστερήσεων στην έκδοση αποφάσεων συνταξιοδότησης.

Ως λύση στη συσσώρευση αιτήσεων συνταξιοδότησης στο ΓΛΚ πρότεινε να χορηγείται στον υπάλληλο που αποχωρεί χρηματικό ποσό ως «έναντι», το ύψος του οποίου θα καθορίζεται σε ποσοστό επί των μελλοντικών συντάξιμων αποδοχών του έως 6 μηνών και εν συνεχεία θα συμψηφίζεται με το ποσό της σύνταξης που θα του απονεμηθεί. Ο Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι το ανωτέρω θέμα έχει ενταχθεί στις προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης ως δράση του υπουργείου, της οποίας η υλοποίηση αναμένεται εντός του 2013.*

Περαιτέρω, έχοντας διαπιστώσει ότι μεγάλα περιφερειακά υποκαταστήματα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ εκδίδουν τη βεβαίωση χρόνου ασφάλισης με καθυστέρηση που ξεπερνά το έτος, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα ανάλογες καθυστερήσεις στην έκδοση των οριστικών αποφάσεων συνταξιοδότησης, ο Συνήγορος απήυθυνε στη διοίκηση του ΙΚΑ συγκεκριμένες προτάσεις προς αποσυμφόρηση των αρμόδιων υπηρεσιών.* Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ενημέρωσε τον Συνήγορο για τη λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση επίλυσης του προβλήματος, τόσο ως προς την αρμοδιότητα παροχής στοιχείων κατά τις περιπτώσεις διαδοχικής ασφάλισης όσο και ως προς την πρόθεσή του να προβεί σε σύσταση κλιμακίων εργασίας με αντικείμενο την απονομή και την πληρωμή συντάξεων και την ανακεφαλαίωση του χρόνου ασφάλισης. Ωστόσο, κρίνοντας από το αντικείμενο νεότερων αναφορών στον Συνήγορο, τα ανακοινωθέντα από το ΙΚΑ μέτρα δεν απέδωσαν, καθώς το πρόβλημα οξύνθηκε.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Νομοθετικό καθεστώς με βάση το οποίο κρίνεται αίτηση του ασφαλισμένου

Ασφαλισμένος του Μετοχικού Ταμείου Στρατού κατέθεσε αναφορά διαμαρτυρόμενος για την άρνηση της υπηρεσίας να εξετάσει την αίτησή του για καταβολή Βοηθήματος Επαγγελματικής Οικογενειακής Αυτοτέλειας με βάση το νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε όταν κατατέθηκε το αίτημά του. Το Μετοχικό Ταμείο Στρατού θεώρησε ότι, επειδή η αίτηση του ασφαλισμένου είχε κατ' αρχήν κατατεθεί σε άλλη, αναρμόδια υπηρεσία, έπρεπε

να κριθεί υπό τις ισχύουσες κατά την ημέρα που εισήλθε στην αρμόδια υπηρεσία νομοθετικές διατάξεις, οι οποίες είχαν ήδη τροποποιηθεί δυσμενώς.

 Ο Συνήγορος επικαλέστηκε τη γενική αρχή του ασφαλιστικού δικαίου, δυνάμει της οποίας το συνταξιοδοτικό δικαίωμα κρίνεται με βάση το ισχύον κατά τον χρόνο θεμελίωσης του δικαιώματος και υποβολής της σχετικής αίτησης νομικό καθεστώς.

Επιπροσθέτως, βάσει της νομολογίας,¹ υφιστάμενη εκκρεμής αίτηση συνταξιοδότησης, επί της οποίας δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση μέχρι την έναρξη ισχύος του νεότερου νόμου, κρίνεται από τον ασφαλιστικό οργανισμό, αυτεπάγγελα, σύμφωνα με τον νόμο αυτό εάν ο τελευταίος είναι, σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς, ευμενέστερος για τον ενδιαφερόμενο. Επομένως θα μπορούσε να προβληθεί το εξ αντιδιαστολής επιχείρημα, να εφαρμοστεί δηλαδή το ευμενέστερο νομοθετικό καθεστώς σε περίπτωση που αυτό μεταβλήθηκε προς το δυσμενέστερο ενόσω ήταν εκκρεμής η αίτηση. Το ΔΣ του ταμείου αποδέχθηκε τελικώς την πρόταση του Συνηγούρου να κριθεί η αίτηση του ασφαλισμένου με βάση το νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε κατά την ημερομηνία υποβολής της στην πρώτη υπηρεσία (υπόθεση 138624/2011).

Δυσμενείς επιπτώσεις σε πολίτη από τη μερική εφαρμογή διάταξης νόμου

Το ΙΚΑ εξέδωσε καταλογιστική πράξη σε βάρος συνταξιούχου με την αιτιολογία ότι εκείνος παρέλειψε να ενημερώσει το ίδρυμα ότι είχε καταστεί διπλοσυνταξιούχος αρκετά έτη πριν, με αποτέλεσμα να μην εφαρμοστούν στην περίπτωση του οι διατάξεις που αφορούν τη συγκεκρι-

κριμένη κατηγορία των συνταξιούχων. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι η εκδοθείσα καταλογιστική πράξη αφορούσε μόνο τα ποσά που θα έπρεπε να επιστραφούν από τον συνταξιούχο, χωρίς ωστόσο να γίνει συμψηφισμός με τα ποσά που τυχόν προκύπτουν από τη διαφορά μεταξύ του αθροίσματος των δύο συντάξεων και του προσαυξημένου κατά 25% κατώτατου ορίου που χορηγεί το ΙΚΑ, σύμφωνα με την πρόβλεψη της σχετικής διάταξης (υπόθεση 139698/2011).

 Ο Συνήγορος υπογράμμισε σε έγγραφο του ότι η μερική εφαρμογή μιας διάταξης νόμου και μάλιστα μόνο κατά το μέρος που δημιουργεί δυσμενή αποτελέσματα στον πολίτη αποβλέπει μάλλον σε εισπρακτικούς σκοπούς και καταργεί στην πράξη τον σκοπό της, που συνίσταται στην προστασία ενός ελάχιστου εισοδήματος.

Ζήτησε δε την ανάκληση της σχετικής απόφασης, επισημαίνοντας ότι, ακόμη και εάν κατά τον επανέλεγχο διαπισωθεί οφειλή του συνταξιούχου, μπορεί να γίνει συμψηφισμός των ποσών που έλαβε αχρεωστήτως με τα ποσά που προκύπτουν από τη διαφορά μεταξύ του αθροίσματος των δύο συντάξεων και του προσαυξημένου κατά 25% κατώτατου ορίου που χορηγεί το ΙΚΑ, μέσω της έκδοσης νέας απόφασης.

 Η πρόταση του Συνηγούρου υιοθετήθηκε πλήρως.

Υπαγωγή στην ασφάλιση του Κανονισμού Βαρέων και Ανθυγιεινών Επαγγελματιών (ΚΒΑΕ)

Ο Συνήγορος δέχθηκε αναφορές ασφαλισμένων με αντικείμενο τον αποχακτηρισμό από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ των ενσήμων τους για το διάστημα απασχόλησής τους στην OLYMPIC CATERING (OC) ως βαρέ-

ων. Συνεπεία αυτού, οι ασφαλισμένες δεν μπορούσαν να θεμελιώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΒΑΕ. Το σκεπτικό των απορριπτικών αποφάσεων στηρίχθηκε στην υπ' αριθμ. 265/2009 γνωμοδότηση του ΝΣΚ και σε σχετικό έγγραφο του ΙΚΑ, σύμφωνα με τα οποία η συνταξιοδότηση των εργαζομένων στις αεροπορικές επιχειρήσεις διέπεται όχι από τον ΚΒΑΕ, αλλά από τις ειδικές, για τις αεροπορικές επιχειρήσεις, ευνοϊκότερες –κατά τη θέση του ΙΚΑ– διατάξεις. Οι ενδιαφερόμενες υπέβαλαν ένσταση αμφισβητώντας την υπαγωγή τους στις εν λόγω διατάξεις, εφόσον ήδη είχαν καταβάλει τις αυξημένες εισφορές του ΚΒΑΕ και τα ένσημά τους είχαν καταγραφεί ως βαρέα.

Ο Συνήγορος υποστήριξε σε έγγραφο του ότι το ΙΚΑ αφενός εφάρμοσε ανατιολόγητα την προαναφερθείσα γνωμοδότηση του ΝΣΚ στην ΟΣ, αφετέρου υπήγαγε αυθαίρετα τις ενδιαφερόμενες στις φερόμενες ως ευνοϊκότερες διατάξεις, αφαιρώντας τους το νόμιμο δικαίωμα επιλογής των ευνοϊκότερων γι' αυτές διατάξεων, και χωρίς να εξετάσει ενδελεχώς τα πραγματικά δεδομένα της προκειμένης περίπτωσης. Επιπλέον, η απόφαση του ΙΚΑ περί μη υπαγωγής τους στις διατάξεις περί βαρέων ήταν αντίθετη με την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στον βαθμό που τα ένσημά τους καταγράφονταν και απεικονίζονταν ως τέτοια καθ' όλο το διάστημα απασχόλησής τους (υπόθεση 24496/2009). Στο έγγραφο του Συνηγόρου ανταποκρίθηκε ο νομικός σύμβουλος του ΙΚΑ, ο οποίος διατύπωσε γραπτώς την άποψη ότι εσφαλμένα επεκτάθηκαν και στο προσωπικό της ΟΣ οι παραδοχές της γνωμοδότησης.

 Η αρμόδια Τοπική Διοικητική Επιτροπή του ΙΚΑ αποδέχθηκε τελικά την υπαγωγή των αναφερομένων στις διατάξεις του ΚΒΑΕ για συνταξιοδότηση.

Χορήγηση σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα

Ο Συνήγορος, στο πλαίσιο διερεύνησης αναφορών με αντικείμενο τη χορήγηση σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα σε ομογενείς, εντόπισε προβληματικές διοικητικές πρακτικές κατά την ερμηνεία των διατάξεων που ορίζουν τις απαιτούμενες εισοδηματικές προϋποθέσεις και τον τρόπο προσδιορισμού και ελέγχου της προϋπόθεσης μόνιμης διαμονής στη χώρα για τη χορήγηση της παροχής (άρθρο 1 του Ν. 1296/1982).

Ως προς τον υπολογισμό των απαιτούμενων εισοδηματικών προϋποθέσεων, ο Συνήγορος διαπίστωσε, ενδεικτικά, ότι ο ΟΓΑ θεώρησε εσφαλμένα αδύνατη τη χορήγηση της σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα με την αιτιολογία ότι η σύζυγος του αιτούντος λάμβανε ήδη τη συγκεκριμένη παροχή καθώς και σύνταξη, μικρότερη της σύνταξης του ΟΓΑ, από άλλη πηγή. Η διοίκηση έκρινε ότι σε περίπτωση που χορηγούνταν η παροχή ανασφάλιστου υπερήλικα και στον δεύτερο σύζυγο το ανδρόγυνο θα υπερέβαινε το ισχύον ετήσιο εισοδηματικό πλαφόν.

Επιπλέον, ο Συνήγορος διαπίστωσε την εφαρμογή εκ μέρους της διοίκησης ιδιαίτερα ανεπιεικών πρακτικών, τόσο κατά τον προσδιορισμό της έννοιας της μόνιμης διαμονής στη χώρα για τη χορήγηση της ανωτέρω σύνταξης όσο και κατά τη διαδικασία ελέγχου των σχετικών δικαιολογητικών. Η ανεξάρτητη αρχή επισήμανε στον ΟΓΑ και στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ) ότι η μόνιμη διαμονή νοείται ως ο τόπος που έχει καταστεί σύμφωνα με τη βούληση του ατόμου το σταθερό κέντρο των εν γένει βιοτικών του σχέσεων. Ειδικά μάλιστα στην περίπτωση των ομογενών αλλοδαπών, η έμφαση στο βουλευτικό στοιχείο επιλογής της Ελλάδας ως τόπου

μόνιμης εγκατάστασης αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα, καθώς τα πρόσωπα αυτά έχουν, εξ ορισμού, ισχυρό δεσμό και με άλλη χώρα πλην της Ελλάδας, στοιχείο το οποίο έχει αποτελέσει τη βάση της απόφασης του νομοθέτη να απονεμίσει και στα πρόσωπα αυτής της κατηγορίας προνοιακές παροχές. Στις περιπτώσεις αυτές, το αδιάλειπτο της διαμονής δεν θα πρέπει να οδηγεί στο να τίθεται ο ενδιαφερόμενος υπό καθεστώς οιοσδήποτε περιοριστικών όρων. Συνεπώς τυχόν μετακινήσεις των ενδιαφερομένων, εφόσον είναι ενταγμένοι σε δύο κοινωνίες, γεγονός που αποκτά πρακτικές διαστάσεις (όπως, για παράδειγμα, ύπαρξη στέγης και στις δύο χώρες), δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι αναιρούν, άνευ άλλου, τη μονιμότητα της διαμονής τους στη χώρα.

Η διοίκηση δεν ανταποκρίθηκε στις προτάσεις του Συνηγόρου. Αντιθέτως μάλιστα, με τις νέες διατάξεις του Ν. 4093/2012 επαναρρυθμίστηκαν τα σχετικά ζητήματα σε πολύ δυσμενέστερη για τους ανασφάλιστους υπερήλικες κατεύθυνση, καθώς αυξάνονται τα όρια ηλικίας, καταργείται η δυνατότητα χορήγησης της παροχής σε άτομα που λαμβάνουν άλλη σύνταξη, μικρότερη της χορηγούμενης από τον ΟΓΑ, και απαιτείται 20ετής πλέον προηγούμενη διαμονή στη χώρα. Μάλιστα, καθιερώνεται υποχρέωση επανάκρισης, βάσει των νέων ρυθμίσεων, όλων των ήδη συνταξιούχων ανασφάλιστων υπερηλικών (ενδεικτική υπόθεση 140277/2011).

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ-ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Συνυπολογισμός ημερών επιδοτούμενης ανεργίας στη χορήγηση μειωμένης σύνταξης γήρατος

Κατά τη διερεύνηση του ζητήματος προσμέτρησης του χρόνου επιδοτούμε-

νης ανεργίας από τον ΟΑΕΔ ως χρόνου ασφάλισης, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, βασιζόμενο σε εγκύκλιο, συνυπολόγιζε τις ημέρες επιδότησης λόγω ανεργίας ως χρόνο ασφάλισης μόνο για τη συμπλήρωση των γενικών προϋποθέσεων συνταξιοδότησης με πλήρη σύνταξη λόγω γήρατος και όχι για τη συμπλήρωση των ειδικών προϋποθέσεων που τίθενται για τη χορήγηση μειωμένης σύνταξης γήρατος.

Απευθυνόμενος στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ο Συνήγορος υποστήριξε ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και την πάγια νομολογία του ΣτΕ, ο χρόνος επιδοτούμενης ανεργίας συνυπολογίζεται για τη συμπλήρωση των ελάχιστων προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη θεμελίωση τόσο της πλήρους όσο και της μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος και κατά συνέπεια η σχετική εγκύκλιος ήταν αντίθετη με τον νόμο.

 Η ΓΓΚΑ αποδέχθηκε την πρόταση της ανεξάρτητης αρχής και απηύθυνε νέες οδηγίες προς τους φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης προς την κατεύθυνση συνυπολογισμού του χρόνου επιδοτούμενης ανεργίας και για τη χορήγηση μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος.*

Χορήγηση λανθασμένης βεβαίωσης χρόνου ασφάλισης

 Ο νομοθέτης προστατεύει τους ασφαλισμένους έναντι των κοινωνικών κινδύνων αναγνωρίζοντάς τους δικαίωμα σε συγκεκριμένες παροχές. Ενίοτε ωστόσο η διοίκηση επιχειρεί να αποδυναμώσει το δικαίωμα αυτό.

Ασφαλισμένος στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ είχε ζητήσει και λάβει από το αρμόδιο υποκατάστημα βεβαίωση ότι είχε συμπληρώσει τον απαιτούμενο αριθμό ενσήμων και το 50ό έτος της ηλικίας του έως τον Δεκέμ-

βριο του 2008, προκειμένου να υπαχθεί στις προστατευτικές, για τους απολυμένους από τις κλωστοϋφαντουργικές επιχειρήσεις της Νάουσας, διατάξεις του Ν. 3460/2006. Με βάση την εν λόγω βεβαίωση επιδοτήθηκε από τον ΟΑΕΔ μέχρι τη συμπλήρωση του 55ου έτους της ηλικίας του, οπότε και υπέβαλε αίτηση συνταξιοδότησης. Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, διαπιστώνοντας εκ των υστέρων ότι στη βεβαίωση που είχε χορηγηθεί στον ασφαλισμένο συμπεριλήφθηκαν εκ παραδρομής επιπλέον ημέρες ασφάλισης, με αποτέλεσμα να υπολείπεται χρόνος ασφάλισης για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, απέρριψε την αίτηση συνταξιοδότησης και ζήτησε επιστροφή των ποσών της προσωρινής σύνταξης που αυτός είχε ήδη λάβει (υπόθεση 144212/2011). Ο Συνήγορος πρότεινε ο διαδραμών στην προσωρινή σύνταξη χρόνος να υπολογιστεί ως χρόνος εισοδηματικής ενίσχυσης ανεργίας στον ΟΑΕΔ, έως ότου συμπληρωθούν οι απαιτούμενες ημέρες ασφάλισης, καθώς και να συμψηφιστούν οι αχρεωστήτως καταβληθείσες συνταξιοδοτικές παροχές με τις συνταξιοδοτικές παροχές που επρόκειτο να καταβληθούν.

 Η πρόταση του Συνηγόρου έγινε δεκτή.

Εσφαλμένη διαγραφή από τα Μητρώα Ασφαλισμένων του ΟΑΕΕ

Ασφαλισμένη του ΟΑΕΕ συνέχισε και μετά τη λύση της εταιρείας στην οποία ήταν μέλος να καταβάλλει εισφορές, εφόσον διατηρούσε πλέον ατομική εμπορική επιχείρηση. Ωστόσο, η αίτηση συνταξιοδότησης που υπέβαλε κατά τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας της απορρίφθηκε διότι ελήφθη υπόψη μόνον ο χρόνος ασφάλισής της μέχρι τη λύση της εταιρείας και όχι ο μετέπειτα χρόνος. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι ο

ΟΑΕΕ είχε εσφαλμένα προβεί σε διαγραφή της ασφαλισμένης, σε συνέχεια αίτησής της που υποβλήθηκε συγχρόνως με τη λύση της εταιρείας, εφόσον η επόμενη επαγγελματική της δραστηριότητα εξακολουθούσε να υπάγεται στην ασφάλιση του ταμείου (υπόθεση 132799/2010).

 Ζήτησε μάλιστα την αναδρομική της εγγραφή για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο εκείνη είχε καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές, προκειμένου να θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης, πρόταση που έγινε αποδεκτή από τον ΟΑΕΕ.

Απογραφή υπαλλήλων δικηγορικών συλλόγων

Ο Συνήγορος παρενέβη επιτυχώς σε ατομική περίπτωση υπαλλήλου δικηγορικού συλλόγου η οποία δεν μπορούσε να συνταξιοδοτηθεί επειδή δεν την απέγραφε η υπηρεσία της. Η ανεξάρτητη αρχή ζήτησε την πραγματοποίηση της απογραφής της από το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΔΜΗΔ), ώστε να καταστεί δυνατή η προώθηση της διαδικασίας συνταξιοδότησής της (υπόθεση 149183/2012). Ο Συνήγορος εξέφρασε τη θέση

 ότι η άρνηση των δικηγορικών συλλόγων να απογράψουν τους υπαλλήλους τους στο Μητρώο Ανθρωπίνου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου κατ'επίκληση του σωματειακού χαρακτήρα των δικηγορικών συλλόγων ως ΝΠΔΔ, κείμενων εκτός δημόσιου τομέα και συνεπώς μη υποκείμενων στις σχετικές διατάξεις (άρθρο 49, παράγρ. 9 του Ν. 3943/2011), παρακωλύει τη διαδικασία συνταξιοδότησής τους.

Ακολούθησε γνωμοδότηση του ΝΣΚ, η οποία έγινε αποδεκτή από τον Υπουργό Διοικητικής Μεταρρύθμισης. Σύμφωνα με αυτήν, οι δικηγορικοί σύλλογοι οφείλουν να απογράψουν τους υπαλλήλους τους.

Αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών και όρια συμψηφισμού απαιτήσεων με την καταβαλλόμενη σύνταξη ή άλλες κοινωνικές παροχές

Ο Συνήγορος ασχολήθηκε αφενός με τις προϋποθέσεις καταλογισμού αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών, αφετέρου, όπου επιτρέπεται καταλογισμός, με την έκταση του συμψηφισμού μεταξύ της σύνταξης ή παροχής που είχε καταβληθεί αχρεωστήτως και εκείνης που εφεξής οφείλεται από τον ασφαλιστικό φορέα (ενδεικτική υπόθεση 151191/2012).

Ως προς τις προϋποθέσεις καταλογισμού, ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο ΙΚΑ, στον ΟΓΑ και στον ΟΑΕΔ υποστηρίζοντας ότι δεν δικαιολογείται ανατροπή του κανόνα του μη καταλογισμού μετά την παρέλευση εύλογου χρόνου από τη λήψη της παροχής (που μπορεί να είναι και μικρότερος της πενταετίας), καθώς και σε περίπτωση που ο καταλογισμός οδηγεί σε ανατροπή της οικονομικής ισορροπίας του δικαιούχου. Επιπλέον, ο δόλος του εισπράξαντος, ο οποίος βρίσκεται στη βάση της αναζήτησης, θα πρέπει να αιτιολογείται ειδικά από τα αρμόδια όργανα και να αποφεύγεται η προσφυγή σε «τεκμήρια» δόλιας συμπεριφοράς.

Ως προς την έκταση του συμψηφισμού, επισημαίνεται ότι η κατάσχεση σύνταξης, μισθού και ασφαλιστικών παροχών από το Δημόσιο εις χείρας του ασφαλιστικού φορέα για χρέη του δικαιούχου ρυθμίζεται ενιαία με το άρθρο 31 του ΚΕΔΕ. Με τη διάταξη αυτή προστατεύεται η σύνταξη όχι μόνο στο ύψος των τριών τετάρτων αυτής, αλλά και έως του ονομαστικού ποσού των 1.000 ευρώ μηνιαίως. Δεν προβλέπεται αντίστοιχης έκτασης προστασία όταν πρόκειται να πραγματοποιηθεί συμψηφισμός της σύνταξης με απαιτήσεις των ίδιων των ασφαλιστικών

φορέων από αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές. Παράλληλα, η διοίκηση αμφισβητεί την εφαρμογή της διάταξης του ΚΕΔΕ και επί συμψηφισμού απαιτήσεων του ασφαλιστικού φορέα κατά του δικαιούχου κοινωνικών παροχών, επειδή αυτή αναφέρεται σε κατάσχεση εις χείρας τρίτου και όχι σε συμψηφισμό, που προϋποθέτει ταυτότητα οφειλέτη της μίας παροχής και δανειστή της άλλης. Ωστόσο, κατά την άποψη του Συνηγόρου η διάταξη δύναται να εφαρμοστεί και για τον συμψηφισμό, εφόσον ο ίδιος ο νόμος παραπέμπει σε αυτήν: η ratio της προστασίας της σύνταξης και των κοινωνικών παροχών από την κατάσχεση για χρέη προς το Δημόσιο, λόγω του βιοποριστικού τους χαρακτήρα, ισχύει και έναντι του ίδιου του ασφαλιστικού οργανισμού όταν προβαίνει σε συμψηφισμό απαιτήσεων. Η ανάγκη προστασίας καθίσταται ακόμα πιο επιτακτική στην τρέχουσα συγκυρία, η οποία χαρακτηρίζεται όχι μόνο από πίεση για περιστολή των δαπανών και αύξηση των εσόδων του Δημοσίου, αλλά και από τις σοβαρές περικοπές κοινωνικών παροχών που έχουν ανατρέψει την οικονομική ισορροπία πολλών δικαιούχων.

 Η προστασία της σύνταξης, του επιδόματος ανεργίας και των λοιπών παροχών όχι μόνο μέχρι ενός ποσοστού, αλλά και μέχρι ενός απόλυτου (ονομαστικού) ποσού όσον αφορά τον συμψηφισμό με αχρεωστήτως καταβληθείσες παροχές είναι αναγκαία για την αποτροπή της οικονομικής εξουθένωσης των δικαιούχων.

Σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να υιοθετηθεί ενιαίο καθεστώς ελάχιστης προστασίας των κοινωνικών παροχών πάσης φύσεως, ο Συνήγορος πρότείνει την υιοθέτηση διάταξης αντίστοιχης του ΚΕΔΕ που θα εφαρμόζεται επί συμψηφισμού αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών με παροχές οφειλόμενες από τον φορέα.

Η διάταξη αυτή θα αποκλείει τον συμψηφισμό της καταβαλλόμενης παροχής πέραν του ενός τετάρτου αυτής, θέτοντας και ένα απόλυτο ονομαστικό όριο κάτω από το οποίο δεν θα επιτρέπεται ο συμψηφισμός, χωρίς διάκριση μεταξύ καλοπίστως και κακοπίστως εισπράξαντων.

Ειδικό συμπλήρωμα σύνταξης και ρήτρες κατοικίας για τη χορήγηση κοινωνικοασφαλιστικών παροχών σε ευρωπαϊούς πολίτες

Σύμφωνα με το άρθρο 58 του Κανονισμού 883/2004 «για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας», προϋπόθεση για τη χορήγηση της συμπληρωματικής συνταξιοδοτικής παροχής είναι η απόδειξη κατοικίας στη χώρα. Ωστόσο ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι κατά τον έλεγχο συνδρομής των προϋποθέσεων σε αιτήσεις ευρωπαίων πολιτών, στη συντριπτική πλειονότητά τους Βουλγάρων, η διοίκηση ταυτίζει εσφαλμένα την ανωτέρω έννοια της κατοικίας με την έννοια της μόνιμης διαμονής κατά την Οδηγία 2004/38. Η εξάρτηση της απόδειξης της κατοικίας στη χώρα από την προσκόμιση πληθώρας δικαιολογητικών θέτει τους ενδιαφερομένους σε ένα ασφυκτικό καθεστώς ελέγχου της διακίνησης, ασυμβίβαστο με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων και την ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Υπό την ισχυρή πίεση της δημοσιονομικής κρίσης για μείωση των κοινωνικών δαπανών και με το επιχείρημα του περιορισμού του λεγόμενου «κοινωνικού τουρισμού», επιχειρήθηκε ο περιορισμός παροχών που εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού.

Επιπλέον, προβλήματα εγείρουν οι διατάξεις του άρθρου 34 του Ν. 3996/2011, με τις οποίες διαφοροποιείται η νομική θέση των διακινούμενων ευρωπαίων εργαζομένων σε σχέση με τους μη δι-

ακινούμενους με τρόπο αντίθετο προς το ενωσιακό δίκαιο του συντονισμού συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, αλλά και τις διατάξεις της ίδιας της Συνθήκης ΕΕ. Ειδικότερα, από την έναρξη εφαρμογής του ανωτέρω νόμου η έννοια της «ελάχιστης παροχής», μέχρι το ύψος της οποίας χορηγείται η συμπληρωματική παροχή που προβλέπει το άρθρο 58 του Κανονισμού 883/2004, ορίζεται για τους διακινούμενους πολίτες σε ύψος κατώτερο απ' ό,τι για εκείνους στους οποίους δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός. Η διαφοροποίηση αυτή έχει μάλιστα αναδρομική ισχύ, αφού εφαρμόζεται ακόμη και σε αιτήσεις που εκκρεμούσαν κατά τη δημοσίευση του Ν. 3996/2011. Λόγω των παραπάνω, καθώς και των σοβαρότατων καθυστερήσεων που παρατηρούνται ως προς τη χορήγηση των προαναφερόμενων παροχών και προκειμένου οι ατομικές ασφαλιστικές περιπτώσεις των πολιτών που είχαν υποβάλει αναφορά να αντιμετωπιστούν από τη διοίκηση με τρόπο σύμφωνο προς το ευρωπαϊκό δίκαιο, ο Συνήγορος επισήμανε στους συναρμόδιους υπουργούς ότι οι διατάξεις του άρθρου 34 του Ν. 3996/2011 πρέπει να αναθεωρηθούν προκειμένου να καταστούν συμβατές με το ενωσιακό δίκαιο (ενδεικτικές υποθέσεις 150078, 151882, 154038, 154156/2012).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2012) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.
